

ONDERZOEK

Zwolle in vogelvlucht: winnaar Toplocaties 2009

Toplocaties

ZWOLLE IS DE GEMEENTE MET DE STERKSTE ECONOMIE, UTRECHT VOOR HET EERST BIJ BESTE DRIE IN HET JAARLIJKSE ELSEVIER-ONDERZOEK TOPLOCATIES

Welke gemeenten hebben in 2008 de beste economische prestaties geleverd? Hoe staat het met de werkgelegenheid, de bedrijvigheid en de productie? Van de grote steden zijn Utrecht en Eindhoven het gezondst, Den Haag zakt weg. Jaarlijks vergelijkt Bureau Louter alle gemeenten: hoe breder de bedrijvigheid, des te sterker.

Arthur van Leeuwen

Zwolle, Den Bosch en Utrecht waren in 2008 de drie gemeenten met de sterkste economie van Nederland. Zwolle stond de afgelopen tien jaar zonder onderbreking in de top-10 en is voor het eerst winnaar. De winnaar van vorig jaar, Den Bosch, is nummer twee. Utrecht zet met een derde plaats de snelle opmars van vorig jaar voort. Van de vijf grote steden maakt verder alleen Eindhoven een sprong voorwaarts, van de elfde naar de zesde plaats. Duiven, een randgemeente van Arnhem, daalt binnen de top-50 het hardst, van de 12de naar de 49ste plaats. Amstelveen en Cuijk kukelden het verst uit de top-50, meer dan vijftig plaatsen omlaag.

Dat blijkt uit het onderzoek *Toplocaties* dat Bureau Louter, gespecialiseerd in ruimtelijk economisch onderzoek en advies, jaarlijks voor Elsevier verricht. Het onderzoek beleeft zijn elfde editie. De gemeenten zijn beoordeeld op structurele kenmerken en indicatoren voor economische groei (zie

'Top-50 van gemeenten' op pagina 55). Structureel zijn bijvoorbeeld de werkgelegenheid en het opleidingsniveau van de beroepsbevolking, de verscheidenheid in economische activiteit, de beschikbare ruimte voor bedrijvigheid, en de productiviteit. Voor de groei wordt onder meer gekeken naar ontwikkelingen in de werkgelegenheid, de uitgifte van bedrijventerreinen, de potentiële beroepsbevolking en het aantal starters.

De ranglijst is opgesteld door alle uitkomsten af te zetten tegen het aantal inwoners tussen de 15 en 65 jaar. Daardoor hebben alle gemeenten eenzelfde kans, en kan bijvoorbeeld het kleine Harderwijk er relatief beter voor staan dan het grote Amsterdam.

Solide

'Dat Zwolle nooit uit de top-10 viel, komt door de solide basis,' zegt wethouder van Economische Zaken Martin Knol (PvdA). En dat wil zeggen: een breed scala aan economische activiteit, van overheidsinstelling tot financiële dienstverlener, van superdruist

tot distributeur van scheepsmotoren, van hogeschool tot assemblage van vrachtwagens. Plus heel wat kleine bedrijven en detailhandel. Knol: 'Zwolle heeft zijn positie en groei vooral te danken aan een regionale oriëntatie, met bedrijven uit de eigen omgeving en concentraties van nationale bedrijven.' Zo verhuist dezer maanden drogisterijketen DA het hoofdkantoor en andere bedrijfsdelen naar Zwolle. Daar is al het distributiecentrum gevestigd. En ABN AMRO heeft een deel van zijn 'back office' – administratieve afdelingen – enkele jaren terug verplaatst naar een fraai kantoor langs de A28.

De groei komt in elk geval niet van bedrijven die vluchten uit de Randstad, stelt Knol. Zwolle telt slechts twee grote internationale bedrijven. Dat zijn Abbott, een producent van farmaceutica en voedingsmiddelen, plus de Zweedse vrachtwagenfabrikant Scania. 'Van schroefjes tot complete cabines, alles komt binnen en dan worden hier de trucks in elkaar gezet,' zegt directielid Leonie Flanderijn. 'Zo'n 60 procent van de Scania-pro-

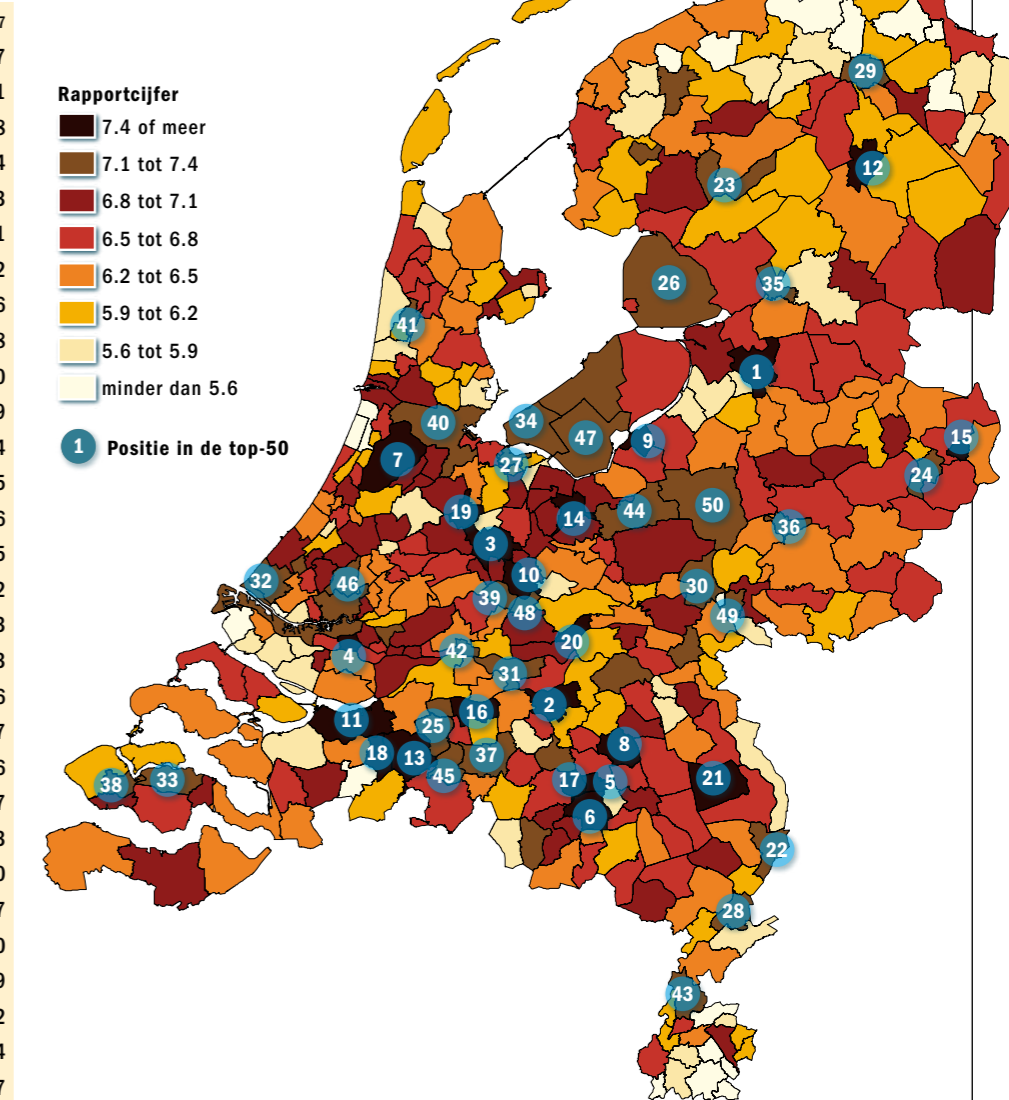
Foto: Your Captain. Luchtfotografie

TOP-50 VAN GEMEENTEN
Rapportcijfer 2008 en positie 2007

Gemeente	Totaal	Structuur	Groei	2007
1 Zwolle	7,86	8,04	7,69	7
2 's-Hertogenbosch	7,78	7,98	7,59	1
3 Utrecht	7,77	7,66	7,89	8
4 Barendrecht	7,76	7,31	8,22	4
5 Son en Breugel	7,76	8,48	7,04	3
6 Eindhoven	7,75	7,85	7,64	11
7 Haarlemmermeer	7,72	7,92	7,52	2
8 Veghel	7,69	7,89	7,49	6
9 Harderwijk	7,66	7,12	8,19	18
10 Houten	7,64	7,09	8,19	10
11 Moerdijk	7,62	8,16	7,07	9
12 Assen	7,61	7,55	7,67	14
13 Breda	7,60	7,81	7,38	15
14 Amersfoort	7,56	7,56	7,57	16
15 Oldenzaal	7,55	7,73	7,37	5
16 Waalwijk	7,52	7,66	7,38	52
17 Best	7,52	7,97	7,07	23
18 Etten-Leur	7,51	7,45	7,57	13
19 Breukelen	7,49	7,34	7,63	56
20 Tiel	7,48	7,24	7,72	37
21 Venray	7,45	7,53	7,36	46
22 Venlo	7,43	7,77	7,08	27
23 Heerenveen	7,43	7,26	7,59	43
24 Hengelo (Overijssel)	7,42	7,72	7,12	20
25 Oosterhout	7,41	7,57	7,26	17
26 Noordoostpolder	7,41	7,28	7,54	90
27 Naarden	7,41	8,10	6,73	19
28 Roermond	7,38	7,56	7,21	32
29 Groningen	7,38	7,45	7,31	44
30 Arnhem	7,36	7,67	7,05	57
31 Zaltbommel	7,35	7,35	7,36	92
32 Westland	7,35	7,53	7,17	65
33 Goes	7,34	7,59	7,08	21
34 Almere	7,34	6,48	8,19	22
35 Meppel	7,33	7,63	7,03	48
36 Zutphen	7,33	7,10	7,56	31
37 Tilburg	7,33	7,33	7,32	36
38 Middelburg	7,31	7,38	7,24	25
39 Vianen	7,30	7,71	6,88	120
40 Amsterdam	7,30	7,42	7,17	24
41 Alkmaar	7,29	7,42	7,17	49
42 Gorinchem	7,29	7,82	6,77	45
43 Sittard-Geleen	7,29	7,97	6,60	51
44 Barneveld	7,29	7,27	7,30	40
45 Gilze en Rijen	7,28	7,43	7,14	35
46 Lansingerland	7,28	7,05	7,51	54
47 Zeewolde	7,26	7,06	7,46	62
48 Culemborg	7,24	7,19	7,30	71
49 Duiven	7,24	7,55	6,93	12
50 Apeldoorn	7,24	7,57	6,90	28

© Elsevier

Economische prestaties gemeenten
De top-50 van het jaar 2008

© ELSEVIER

ductie vindt via Zwolle de weg naar de klant.' Letterlijk over de weg, dan wel via een zeehaven, of de klanten komen zelf naar een speciaal afhaalcentrum. Scania is sinds 1964 in Zwolle gevestigd, vanwege de ligging en het arbeidspotentieel. De Zwolse vestiging telt nu zo'n 1.100 werknemers. Het laatste jaar moest het bedrijf 350 mensen laten gaan wegens de recessie. Het aantal afgeleverde trucks – dat waren er 35.000 per jaar in goede tijden – daalde. Flanderijn: 'Maar als de verkopen aantrekken, is het voornemen de productie juist verder te verhogen.'

Knol: 'Bedrijven zeggen vaak dat ze hier niet alleen zitten vanwege het arbeidspotentieel, maar ook om de arbeidsmoraal. We zijn dus zuinig op onze mensen, we hebben met het UWV enorm onze best gedaan om die Scania-medewerkers tijdelijk te detacheren bij andere bedrijven.' Op 118.000 inwoners telt Zwolle 83.000 arbeidsplaatsen, van de werkzame beroepsbevolking (58.000 mensen) hebben er 37.000 een baan in Zwolle zelf. Dat betekent een inkomende pendel van

bijna 50.000 mensen maar ook een grote uitgaande pendel. Zwolle is de kern in een grote regionaal netwerk, met onder meer Meppele en Kampen. In en met Kampen ontwikkelen Zwolle, de provincie Overijssel en het bedrijfsleven het 'natte' bedrijventerrein de Zuiderzeehaven. En gejuich klinkt over de aanleg van de Hanzelijn naar Lelystad, een extra verbinding naar de Randstad. Leg infrastructuur aan en het werk volgt. Zwolle mikt op 'creatieve bedrijven' langs het spoor. Alle andere activiteiten zijn keurig gesorteerd: kantoren, distributie, kleinbedrijf en detailhandel, elk op een eigen domein.

Zwolle steeg sinds vorig jaar zes plaatsen, maar in de top-50 staan daarnaast enkele gemeenten die met reuzenstappen klommen. Vianen schiet van de 120ste naar de 39ste plaats, Zaltbommel van de 92ste naar de 31ste en Noordoostpolder van de 90ste naar de 26ste plaats. Breukelen, Waalwijk en Westland staan ruim dertig plaatsen hoger dan vorig jaar. Twee typen gemeenten vallen daarbij op. Dat zijn grotere provinciesteden,

BRON: BUREAU LOUTER (2009)

GROTE WERKGEMEENTEN

Gemeenten met meer dan 20.000 inkomende pendelaars

Gemeente	cijfer 2008	positie 2007
1 Zwolle	7,86	3
2 's-Hertogenbosch	7,78	1
3 Utrecht	7,77	4
4 Eindhoven	7,75	5
5 Haarlemmermeer	7,72	2
6 Assen	7,61	6
7 Breda	7,60	7
8 Amersfoort	7,56	8
9 Venlo	7,43	11
10 Hengelo (Overijssel)	7,42	9
11 Roermond	7,38	15
12 Groningen	7,38	20
13 Arnhem	7,36	24
14 Tilburg	7,33	18
15 Amsterdam	7,30	10
16 Alkmaar	7,29	21
17 Sittard-Geleen	7,29	22
18 Apeldoorn	7,24	12
19 Leeuwarden	7,23	13
20 Nijmegen	7,19	29
21 Rijswijk	7,18	14
22 Rotterdam	7,15	23
23 Oss	7,14	16
24 Almelo	7,13	33
25 Heerlen	7,11	30
26 Zeist	7,09	34
27 Deventer	7,07	25
28 Hilversum	7,07	27
29 Nieuwegein	7,06	17
30 Velsen	6,99	35
31 Dordrecht	6,97	28
32 's-Gravenhage	6,94	31
33 Amstelveen	6,92	19
34 Zoetermeer	6,89	36
35 Capelle aan den IJssel	6,83	26
36 Zaanstad	6,83	42
37 Gouda	6,80	32
38 Leiden	6,79	37
39 Enschede	6,77	40
40 Haarlem	6,72	41
41 Doetinchem	6,67	39
42 Maastricht	6,61	38
43 Delft	6,50	43

Meer weten over toplocaties?

Het onderzoek is zoals elk jaar uitgevoerd door Peter Louter en Pim van Eikeren, werkzaam bij Bureau Louter in Delft. Op de site www.bureau-louter.nl staat de volledige ranglijst met alle gemeenten. Of e-mail naar: peter@bureau-louter.nl (telefoon 015-2682556).

Voor toelichting bij de berekeningen:
www.elsevier.nl/toplocaties2009

Kantoorlocatie Papendorp bij Utrecht, in de oksel van A2 en A12

en kleinere gemeenten langs de belangrijkste snelwegen – met traditionele distributie en opslag achter de bekende muur van glas, beton en een beetje baksteen: zakelijke dienstverleners op hun 'zichtlocatie'. Met als mooiste voorbeelden, langs de A2, Zaltbommel en iets noordelijker Breukelen. Al zal dat volgend jaar mogelijk iets lager uitkomen, omdat het hoofdkantoor van autobedrijf Kroymans daar sneuvelde.

Bij de dalers valt Duiven op. Na enkele jaren gestaag stijgen, lijkt het nu op. 'In 2008 hadden we nog 73.000 vierkante meter bedrijfsterrin te vergeven,' zegt burgemeester Henk Zomerdijk (VVD), 'alleen staan alle bedrijven er nog niet. Daarna is de uitgifte door de recessie flink gekelderde. Op termijn zal Duiven minder groeien, volgens regionale afspraken zal Zevenaar het zwaartepunt zijn.'

Gemeenten met tien of meer plaatsen verlies op de ranglijst zijn verder Amsterdam en Almere, en de Zeeuwse gemeenten Middelburg en Goes. Gilze en Rijen zakte tien plaatsen, en ook twee andere gemeenten rond Breda – Oosterhout en Etten-Leur – verloren licht. Breda zelf won twee plaatsen. Oldenzaal daalde van de 5de naar de 15de plaats.

Meer tot de verbeelding spreekt de glij-

vlucht van Haarlemmermeer, dus van Schiphol. De poldergemeente voerde jaren achtereen de lijst aan, raakte vorig jaar de kop kwijt en moet nu genoegen nemen met een zevende plaats. 'Als het hier niet regent, druppelt het elders ook niet,' zegt wethouder van Economische Zaken Arthur van Dijk (VVD). 'Het gaat niet goed in de luchtvaart, en dat merk je hier onmiddellijk. Maar ik beschouw dat vooral als een slecht bericht voor de gehele Nederlandse economie.'

Haarlemmermeer telt 125.000 arbeidsplaatsen, waarvan er zo'n 70.000 aan de luchtvaart zijn gebonden. De rest is vooral lokale werkgelegenheid, verspreid over 26 locaties. Inmiddels heeft Haarlemmermeer wel, samen met Amsterdam en Almere, de strijd aangeboden met de forse leegstand op kantoorlocaties. Van Dijk: 'Voor de komende jaren is 3,5 miljoen vierkante meter kantoorruimte, de helft, uit de plannen geschrapt.'

Werkgemeenten

Bureau Louter maakt elk jaar een afzonderlijke ranglijst voor de 43 'grote werkgemeenten', gemeenten met meer dan 20.000 inkomende pendelaars. In de top-10 wisselden de gemeenten onderling van positie. Venlo is de enige nieuwkomer, Amsterdam zakt naar een 15de plaats (zie 'Grote werkgemeenten' op deze pagina).

Tussen de vijf grote steden groeit een kloof. Utrecht en Eindhoven doen het goed, Amsterdam, Rotterdam en Den Haag kachelen achteruit, een tendens die ook in het onderzoek van vorig jaar al zichtbaar was (zie 'Winnaars: Utrecht en Eindhoven' op deze pagina). Pas volgend jaar zal goed zichtbaar zijn hoe groot de schade is door de recessie. Gemeten over het jaar 2008 waren de gevolgen nog te pril.

Winnaars: Utrecht en Eindhoven

Economische prestaties grote steden 1998-2008

